

Тивончук О.І.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку та аналізу,
Тітов Д.К.,
аспірант 3-го року навчання
кафедри обліку та аналізу
Національний університет «Львівська політехніка»
м. Львів

СПРОЩЕНІ СТАНДАРТИ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: РЕФОРМА ESRS У КОНТЕКСТІ ПАКЕТУ «ОМНІБУС»

Трансформація системи корпоративної звітності є одним із пріоритетних напрямів регуляторної політики Європейського Союзу в контексті переходу до сталої економіки. Ключовим інструментом цього процесу стала Директива про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD) та розроблені на її виконання Європейські стандарти звітності зі сталого розвитку (ESRS), затверджені у 2023 р. Перший досвід застосування цих стандартів виявив низку суттєвих недоліків, зокрема надмірну складність вимог, значний обсяг обов'язкових показників і високий рівень адміністративного навантаження на підприємства. У відповідь на ці виклики Європейська комісія у лютому 2025 р. ініціювала пакет «Омнібус I», у межах якого доручила Європейській консультативній групі з фінансової звітності (EFRAG) здійснити комплексне спрощення ESRS [1]. У грудні 2025 р. EFRAG оприлюднила проєкт оновлених стандартів разом із детальним обґрунтуванням запропонованих змін [2].

Підставою для реформи стали системні труднощі, виявлені впродовж першого року звітування підприємствами так званої «хвилі 1». Дослідження EFRAG, яке охопило близько 650 звітів зі сталого розвитку за 2024 рік, зафіксувало суттєві розбіжності у практиках розкриття інформації та труднощі із забезпеченням рівня деталізації [3]. Додатковим підтвердженням масштабності виявлених проблем стали 887 запитань, поданих підприємствами до платформи ESRS Q&A у зв'язку зі складністю практичного застосування стандартів. З урахуванням цих результатів Європейська комісія у березні 2025 р. надала EFRAG офіційний мандат на перегляд ESRS. Він передбачав скорочення кількості обов'язкових показників, надання пріоритету кількісним даним, уточнення незрозумілих положень та підвищення узгодженості з іншими нормативними актами ЄС за умови збереження цілей Європейського зеленого курсу та сумісності з міжнародними стандартами. Для врахування позицій стейкхолдерів EFRAG провела публічне консультування, за підсумками якого було отримано понад 26 000 коментарів від 717 учасників [4].

Центральним кількісним результатом реформи стало скорочення кількості обов'язкових показників на 61 % порівняно з версією ESRS 2023 року та на 71 % з урахуванням добровільних розкриттів [4]. Таке спрощення було досягнуто за шістьма основними напрямками. Насамперед, суттєво спрощено оцінку подвійної суттєвості (Double Materiality Assessment, DMA). Запроваджено гнучкий підхід «зверху вниз», який дозволяє підприємствам спиратися на галузеві орієнтири замість проведення щорічного повного аналізу. Проведення комплексної DMA стає обов'язковим лише у разі суттєвих змін у діяльності суб'єкта господарювання. Одночасно вперше чітко закріплено, що ESRS мають забезпечувати достовірне подання інформації (fair presentation), а не зводитися до механічного виконання окремих вимог стандартів. Крім того, передбачено звільнення підприємств від розкриття несуттєвої інформації, що концептуально узгоджується з принципом суттєвості у МСФЗ [2].

Третій напрям реформи стосується структурної реорганізації стандартів. Мінімальні вимоги до розкриття інформації щодо політик, дій і цілей (PAT), які раніше дублювалися у тематичних стандартах, були спрощені та інтегровані до ESRS 2 під назвою «Загальні вимоги до розкриття інформації» (General Disclosure Requirements, GDR). Четвертий напрям змін пов'язаний із підвищенням зрозумілості та доступності стандартів. Передбачено чітке розмежування обов'язкових і добровільних вимог до розкриття інформації, уніфікацію термінології та заміну неоднозначних формулювань більш конкретними. Зокрема, термін «суттєві питання» було замінено на «суттєві фактори впливу, ризики та можливості» (Impacts, Risks and Opportunities, IROs) [2]. Наступний напрям охоплює практичні механізми зменшення навантаження на підприємства, що звітують. Зокрема, запроваджено принцип надання інформації без «надмірних витрат або зусиль» (undue cost or effort), можливість відтермінування подання звітів для окремих категорій підприємств, а також право на часткове розкриття показників по ланцюгу створення вартості у разі браку необхідних даних. Шостий, останній напрям реформи спрямований на посилення взаємосумісності (інтероперабельності) Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку із IFRS S1/S2 та GRI [2].

Аналіз витрат і вигод, проведений зовнішніми консультантами EFRAG, свідчить про очікувану загальну економію витрат на рівні 44% порівняно з ESRS 2023 року. Разом з цим, попри значні досягнення, реформа ESRS викликала неоднозначну реакцію серед різних груп стейкхолдерів. З точки зору інвесторів і наглядових органів, серйозне занепокоєння викликає масштаб скорочень і широкий перелік відтермінувань. Вони застерігають, що значна кількість послаблень без чітко визначених часових меж може призвести до так званої «гонки на дно»

(race to the bottom), тобто зниження якості та прозорості звітності через надмірні спрощення. Крім того, наголошується, що вилучення окремих показників ускладнює оцінку довгострокових ризиків і можливостей підприємств [4].

Представники громадянського суспільства, у свою чергу, зазначають, що тематичні стандарти фактично зведені до мінімально допустимого рівня регуляторних вимог, а подальші скорочення можуть знизити їхню змістовність. Підприємства, що готують звітність, навпаки, продовжують наполягати на додаткових спрощеннях і зазначають, що скорочення кількості показників не призводить до пропорційного зниження трудомісткості [4].

Реформа ESRS є системною відповіддю на виклики першого року застосування стандартів. Запроваджені зміни суттєво спрощують архітектуру звітності, зменшують кількість обов'язкових показників та вводять гнучкі механізми зниження регуляторного навантаження. Водночас зберігається концептуальна цілісність системи, зокрема принцип подвійної суттєвості, орієнтація на цілі Європейського зеленого курсу та сумісність із міжнародними стандартами. Ця реформа є важливим прецедентом балансування між двома ключовими цілями: зниженням регуляторного навантаження на бізнес та збереженням інформаційної цінності нефінансової звітності для інвесторів і суспільства.

Перехід від механічного дотримання переліку вимог до принципу достовірного подання потребуватиме від підприємств переосмислення процесів підготовки звітності та посилення суджень щодо суттєвості. Від якості впровадження цих змін залежить, чи вдасться ЄС досягти задекларованого скорочення витрат при збереженні довіри ринків до нефінансової звітності. Для України, яка в межах євроінтеграційного курсу поступово імплементує законодавство ЄС у сфері корпоративної звітності, реформа ESRS набуває особливого значення: спрощені стандарти формують реалістичніше підґрунтя для їх поступового запровадження вітчизняними підприємствами, зокрема тими, що вже орієнтуються на європейські ринки або залучають фінансування від міжнародних інституцій.

Список використаних джерел

1. European Commission. Proposal for Omnibus I Directive. Brussels : EC, 2025. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2981.
2. EFRAG. Draft Amended European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Brussels : EFRAG, December 2025. URL: <https://www.efrag.org/en/draft-simplified-esrs>.
3. EFRAG. State of Play 2025 Report: Implementation of the Sustainability Reporting (ESRS): Observed Practices. Brussels : EFRAG, 2025.

URL: https://www.efrag.org/sites/default/files/media/document/2025-07/EFRAG_State%20of%20Play%202025%20Report_0.pdf.

4. EFRAG. Basis for Conclusions accompanying EFRAG Technical Advice on draft amended ESRS. Brussels : EFRAG, 2025. 161 p. URL: https://www.efrag.org/sites/default/files/media/document/2025-12/Draft_Amended_ESRS_Basis_for_Conclusions_2025_December.pdf.

Шабатько А.Ю.,
здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **Канцедал Н.А.**,
канд. екон. наук, доцент
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава

ОБЛІК ЗНИЖОК І БОНУСІВ: ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ТА ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ

Знижки та бонуси є важливими інструментами діяльності підприємств, оскільки впливають на обсяги реалізації, доходи та фінансові результати. Вони застосовуються для стимулювання попиту, залучення клієнтів і прискорення збуту продукції. Особливості їх застосування охоплюють широке коло питань: від оподаткування [1] до логістики [2], але першочергово знаходяться у площині бухгалтерського обліку.

Знижка – це зменшення ціни товару, тоді як бонуси є формою заохочення і можуть виступати як знижка або як оплата маркетингових послуг. Обидва інструменти впливають на дохід: знижки його зменшують, а бонуси відображаються як коригування доходу або витрати залежно від їх сутності.

Правильне визначення економічної природи таких операцій має вирішальне значення, оскільки від цього залежить їх документальне оформлення, бухгалтерський облік та оподаткування. Невірна класифікація може призвести до помилок у звітності та податкових ризиків.

Важливою умовою є належне документальне оформлення. Підприємство повинно мати внутрішні документи (положення про знижки, накази на акції), а також чітко визначати умови надання бонусів у договорах із контрагентами.

Залежно від сутності операції використовуються відповідні первинні документи: акти, податкові накладні або розрахунки коригування. У роздрібній торгівлі додатково забезпечується публічність знижок через відображення цін у чеках та на цінниках [3].